

L'Educació visual i plàstica a la primera ensenyança de l'Escola Andorrana

Definició i finalitat de l'àrea d'educació visual i plàstica

El present document descriu l'orientació general de l'àrea d'educació visual i plàstica al llarg del recorregut dels tres cicles formatius de primera ensenyança.

Entenem l'art en termes generals com una forma d'entendre la vida, tant des del pensament més profund i inherent a l'ésser humà com des del treball més quotidià i rutinari. Una cultura es defineix com el resultat dels processos i relacions socials sota la mirada d'uns valors ètics i ideològics. Per tant, esdevé un mitjà d'expressió i un canal de comunicació i d'interacció per percebre, expressar i comunicar idees, emocions i sentiments en un context determinat.

El fet de viure en un món ple de referències visuals no vinculades a l'àmbit estrictament artístic fa necessari que els alumnes siguin capaços d'interpretar, produir i valorar diversos tipus de missatges visuals, tant en l'entorn immediat com de la societat global. Per aquest motiu des de l'àrea d'educació visual i plàstica de primera ensenyança el llenguatge visual i plàstic no només recull el concepte d'art, sinó també altres objectes d'estudi com les manifestacions pròpies de la cultura visual, que posteriorment l'alumne podrà continuar desenvolupant i consolidant a segona ensenyança amb més complexitat i criteri propi.

Aquests llenguatges propis de l'educació visual i plàstica es mobilitzen a partir del pensament creatiu, projectiu, divergent i/o convergent i del pensament crític i reflexiu. Aquests diversos pensaments s'adeqüen a les diferents situacions en les quals l'infant es pot veure confrontat.

L'educació visual i plàstica és un canal excel·lent per accedir a la cultura, al món de l'art, també per potenciar la creativitat i activar l'esperit crític i maneres de pensar i d'actuar diferents.

Permet desenvolupar capacitats tant perceptives, com expressives, potenciar una actitud sensible, receptiva, creativa i compromesa.

Des d'aquesta perspectiva una de les funcions de l'educació visual i plàstica és obrir els nostres sentits per a comprendre, apreciar i valorar el patrimoni material i immaterial tant proper com universal i també transformar el propi entorn a través de l'expressió d'idees, emocions i sentiments.

L'acte d'expressar-nos és inherent a l'ésser humà i no necessàriament vinculat a la voluntat final de fer saber i de comunicar quelcom. L'educació visual i plàstica permet a partir del que creem, retrobar-nos amb nosaltres mateixos, de donar forma als somnis i desitjos, prendre consciència del que pensem i fem de

manera analítica i reflexiva. En definitiva construir una pròpia identitat. A la vegada l'observació és imprescindible per desenvolupar el pensament crític i reflexiu a l'hora d'interpretar manifestacions artístiques i imatges relacionades amb el consum visual.

Enfocaments didàctics

L'enfocament didàctic es basa en projectes que generen interès als alumnes. En aquest sentit el docent ha de crear un context de curiositat, motivació i interès perquè l'alumne descobreixi i expressi, de forma crítica i reflexiva maneres d'entendre i expressar idees, emocions i sentiments.

És important marcar-se una fita activa amb el compromís i el repte personal que impliquen i que genera motivació i afany de superació per part de l'alumne. Però cal precisar i deixar palès la necessitat de posar en valor no només l'aspecte finalista d'un procés creatiu, entès com a producció final, sinó també el propi procés en si mateix.

En un enfocament per competències cal però donar importància al procés creatiu on l'alumne desenvolupi i descobreixi totes les seves habilitats per observar, entendre, aprendre, conèixer i transformar el seu entorn de manera creativa. La paraula creativitat ens reporta també al concepte d'originalitat, de transformació, d'innovació, associacions amb enginy, progrés, actituds orientades cap al descobriment, tenint la capacitat per a desorganitzar mentalment la realitat i reinventar-la en formes diferents. Quan ens proposem començar qualsevol projecte el procés ens desvetllarà nous camins per explorar i perfeccionar la nostra idea prèvia.

No hi ha una forma única de començar un projecte. Hi ha tantes maneres de

L'educació visual i plàstica a primera ensenyança és una àrea eminentment vivencial i pràctica a partir de l'exploració de recursos i l'experimentació amb materials i tècniques, però sense oblidar que no es tracta només d'un procés manual sinó també cognitiu envers la indagació i l'exploració de narratives a través de l'observació, la reflexió i l'anàlisi.

desenvolupar un projecte com les decisions de les persones que ho vulguin dur a terme. És clar però que el docent ha d'adquirir un rol d'orientador i de guia, donant suport i indicacions a partir d'un tema o del plantejament de preguntes per tal de desvetllar en els alumnes interessos propis. Els projectes han d'activar, motivar i dirigir l'acció, i han de tenir l'atractiu suficient perquè els alumnes s'impliquin de manera activa. Aprendre a veure, a viure i a desenvolupar "l'expressió cultural" no s'ensenya només amb models tangibles sinó de manera molt més holística, interdisciplinària i transdisciplinària. Crear processos artístics des de la literatura, la música, el cinema, la dansa, el teatre, els successos del noticiari televisiu, la ràdio.... Però també des de la mirada atenta en el dia a dia de l'entorn quotidià és una pràctica aconsellable per fer brollar idees, plantejar-se preguntes, denunciar fets i construir les respostes en un procés creatiu.

El pensament creatiu neix d'un procés en el qual el subjecte decideix el final de la investigació, però d'antuvi ignora la solució final. Pot imaginar-la però la construcció clara de la mateixa la va decidint en el temps que reflexiona, que observa, que recopila dades, que prova, que s'angoixa perquè no troba el que vol i que al final es relaxa perquè ja ha arribat a que conclusió. Ser sensible a aquesta situació és participar i desenvolupar el sentit estètic.

L'ensenyament i aprenentatge per a la comprensió dels mons artístics i culturals ha de partir de les pròpies iniciatives, neguits i experiències dels alumnes i dels interrogants que es plantegen. Deixant que aquestes s'integrin en el procés i dinàmica de l'aprenentatge. Aquesta obertura i aproximació permeten examinar els propòsits de la cultura i la seva incidència en la nostra manera de pensar i actuar.

L'àrea de visual i plàstica utilitza l'aula com a espai d'aprenentatge, tot i la voluntat de convertir-la en laboratori i taller on s'experimenta, s'indaga i es crea. La peculiaritat del nostre entorn facilita l'accés a la cultura. Per tant, l'aprenentatge i en conseqüència el desenvolupament de les

competències pot enriquir-se també a partir d'experiències vivencials posant en contacte els nens i les nenes amb l'àmbit artístic i visual, gaudint per exemple de la visita al taller d'un artista plàstic o una empresa de publicitat, visites a museus, galeries d'art. Per altra banda cal tenir en compte també el camí invers, és a dir obrir les portes dels centres educatius i les aules als professionals i empreses vinculades a l'àmbit artístic. Aquí el docent adquireix el rol de facilitador i nexa entre l'alumne i l'entorn professional. Aquest aprenentatge vivencial emmarcat dins de projectes, permet a l'alumne viure en primera persona el fet artístic i prendre consciència de manera més directa del fet de gaudir del propi patrimoni cultural en un context determinat.

Eixos competencials

Els eixos del programa de visual i plàstica de primera ensenyança estan estretament vinculats a l'educació artística entenent-la en termes globals i en conseqüència en la competència cultural i artística

Els dos eixos, perceptiu i expressiu es presenten de manera continuada al llarg de l'ensenyament i aprenentatge de l'educació visual i plàstica.

Aquests es complementen i retroalimenten entre si i a la vegada precisen d'un procés de reflexió que promogui la creativitat, la innovació i la sensibilitat estètica de l'alumnat, tot tenint en compte la relació d'aquests amb altres eixos vinculats amb les llengües i les ciències.

Per altra banda, el treball simultani dels dos eixos, en conseqüència, desenvolupa i deriva en una competència transversal comunicativa.

Eix perceptiu

- Permet comprendre i apreciar el valor de l'expressió creativa d'idees, i en definitiva gaudir de les expressions artístiques en els seus diferents llenguatges.
- Desenvolupa la capacitat d'observació, d'anàlisi i valorar de manera crítica, constructiva, argumentada i respectuosa una expressió artística pròpia, del que l'envolta i d'un patrimoni cultural proper i universal.

Eix expressiu

- Desenvolupa la capacitat d'exploració, d'indagació, experimentació i descoberta de formes d'expressió i comunicació.
- Permet adquirir coneixements, habilitats i actituds necessaris pel desenvolupament del pensament artístic, creatiu i projectiu.

